

НАЧАЛЬНІКІ
НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЬ

ЦІ ШМАТ
БЕЛАРУСАЙ
ВА ЎРАДЗЕ

СТАР. 5

ТУТ
І ЦЯПЕР

СТАР. 6

НЕВЯДОМЫ
АДАМОВІЧ

ЁН ПРАДКАЗАЎ
КАТАСТРОФУ

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

22.04-28.04.2009 г.

У 2020 ГОДЗЕ БЕЛАРУСАЎ СТАНЕ МЕНШ НА 1 МІЛЬЁН?

Так не хочацца думаць, што мы з'яўляемся самазабойцамі

З 1993 года беларускае насельніцтва, паводле статыстыкі, зменшылася амаль на 700 тысяч чалавек. Згодна з прагнозам экспертаў ААН, да 2020 года людскія страты могуць дасягнуць 1 мільёна чалавек...

А ВЫ ВЕДАЕЦЕ ЎЗРОВЕНЬ
“УЛАСНАЙ” РАДЫЯЦЫЙ-
НАЙ ЗАБРУДЖАНАСЦІ?

І гэта не нейкія там страшылкі ці фантазіі распаленага разуму пэўных вучоных. Гэта абсалютна рэальная перспектыва.

“Тут і цяпер” адной з першых удалося атрымаць інфармацыю, яку ўсе апошнія гады старанна збіраў Інстытут радыяцыйнай бяспекі “Белрад”. Ім доўгі час кіраваў вядомы вучоны **Васіль Несцярэнка**. У мінулым годзе ён сышоў з жыцця, але матэрыяльны даследавання ў яго децішча засталіся. І яны не могуць не ўражваць.

“На экасістэмнае небяспечнае сучаснае становішча ў зданні націі паказваюць: рост дзіцячай смяротнасці, павеліченне колькасці нараджэння дзяцей з малой вагой, зняжэнне функцыянальных магчымасцей арганізма больш чым у 2/3 школьнікаў, скарачэнне працягласці жыцця, значны рост смяротнасці ад сардэчна-сасудзістай, цэрэбральнай і анкалагічнай паталогіі ў маладым узросце”.

Старшыня створанага на

Ад радыяції ў нас часцей за ўсё ратуюцца старым праверальным спосабам

днях сацыяльна-экалагічнага грамадскага абаўянння “Цэнтр падтрымкі чарнобыльскіх ініцыятыў”, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі науک **Іван Нікітчанка** распавеў **нашаму выданню**, як на вонцыце ўласнай сям'і ў 2006 годзе (!!! – **В.А.**) сутыкнуўся з наступствамі аварыі на Чарнобыльскай АЭС: “Мой унук стаў марнець на вачах — два тыдні ў школе, два тыдні дома. Агульная млявасць і слабасць. Мы не ведалі, што рабіць і за што хапацца. Васіль Несцярэнка параіў праверыць арганізм хлопчыка на наяўнасць радыенуклідаў. Аказалася, што на 1 кілаграм вагі ўнuka прыпадала 18 бэкерэляў! Да ведама: крытычнай дозай для дзяцей з'яўляецца 20 бэкерэляў на кілаграм вагі цела, у дарослых — 50 бэкерэляў... Прыйшлося ў тэрміновым падрадку браца за аздараўленне. Вывезлі яго на адносна чистую маладзечанскую зямлю. Сталі пільна сачыць за рацыёнам

харчавання. Ад прадуктаў з рынку адмовіліся наогул. Штодзень “частавалі” пекцінам і імуналам. Праз 40 дзён стан здароўя ўнuka кардынальна змяніўся ў лепшы бок. За мінульты час ён прапусціў толькі адзін вучэбны дзень, і тое па прычыне грыпу”.

На вялікі жаль, абсалютная большасць беларусаў — дарослых і дзяцей — увогуле не ведае пра сваю радыяцыйную забруджанасць. Між тым, паводле вынікаў вышэй прыгаданых даследаванняў “Белрада”, "...у жыхароў усіх 24 раёнаў, адабраных па метадзе выпадковай выбаркі, фіксавалася хранічная паглынутая ўнутраная доза рознай велічыні. Нават у Мінску кожны трэці, а ў Бабруйску — два з трох чалавек мелі малыя дозы. Яшчэ горшшая сітуацыя ў забруджаных раёнах Гомельскай вобласці, дзе амаль усе правераныя (пераважна школьнікі) мелі высокі паказык удзельнай радыеактыўнасці цела, які

дасягаў у некаторых выпадках ад 170 да 290 бэкерэляў на кілаграм вагі”.

ЧЫСТЫ ТОЛЬКІ ДРЫБІНСКІ РАЁН

Аналагічнае даследаванне супрацоўнікі інстытута праўля ў полацкай школе-інтэрнаце для адкораных дзяцей. Ва ўсіх дзяцей выявілі пэўную дозу радыяцыі.

Дарэчы, як сцвярджае Іван Нікітчанка, гэтую “пэўную дозу” вучоныя зафіксавалі амаль ва ўсіх людзей, якія абледаваліся ў Маладзечне, Гродне, Івацэвічах: “Нават Брэст у гэтым плане выглядае не так бяскрыўдна, як гэта можа камусьці падацца. Дзве траціны жыхароў, якіх мы абледавалі, носяць у сябе радыяцыю. Згодна з вынікамі нашага даследавання толькі адзін Дрыбінскі раён Магілёўскай вобласці аказаўся чыстым, калі гаварыць пра наяўнасць радыеактыўных рэчываў у чалавечым арганізме. Шчыра кажучы, сітуацыя з радыяцыйнай абароной насельніцтва яшчэ горшшая за сітуацыю, што адзначалася ў Беларусі ў 1986 годзе. Тады я быў адным з куратораў сельскай гаспадаркі краіны і магу з усёй адказнасцю сказаць, што мы стараліся дастаўляць насельніцтву экалагічна чистую ежу — мяса, малако і г.д. Куплялі неабходныя прадукты харчавання нават у Фінлянды! Але потым усё змянілася далёка не ў лепшы бок. На сённяшні момант забруджанай аказалася ледзь не ўся тэрыторыя Беларусі...”.

Заканчэнне на стар. 3

ЦІ НЕ СТРАЦІЎ АКТУАЛЬНАСЦІ “ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ”?

ВАЛЯНЦІН АКУДОВІЧ, ФІЛОСАФ:

“ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ” ТРЭБА НА-
ПОЎНІЦЬ НОВЫМ ЗМЕСТАМ”.

— У “Чарнобыльскага шляху” дубая і славутая гісторыя. Я перакананы, што гэта быў адзін з найбольш удалых палітычных праектаў на свой час. Нішто лепш за “Чарнобыльскі шлях” не выкryвала перад грамадствам усю ганебнасць камуністычнай ідэалогіі, якая дапусціла чарнобыльскую аварыю і, яшчэ горш, схавала гэтую бяду ад людзей. На туу пару, калі барацьба з камуністычнай ідэалогіяй была найважнейшай справай, “Чарнобыльскі шлях” працаваў на гэтае змаганне проста фантастычна. Тады не было пытання ісці ці не ісці. Канечнe, ісці! І хадзіў, пакуль не заўважыў, што не разумею, куды ідуць гэтыя людзі, і што я тут раблю. Реч вось у чым. Калі камунізм на нашых тэрыторыях ляснуў, асноўная задача “Чарнобыльскага шляху” зникла. А проблема самога Чарнобыля “Чарнобыльскім шляхам” не магла моцна закранацца, бо да ўлады прыйшлі іншыя людзі, якія непасрэдна не былі адказныя за тое, што здарылася. І таму куды, для каго і за каго мы хадзілі “Чарнобыльскім шляхам”, не было зразумела. Чыста палітычнае мерапрыемства, у якім Чарнобыль прысутнічаў толькі фармальна. А далей ён міzarнець, і зараз галоўная задача гэтага праекта няясная, як няясны і яго сэнс. Куды ён скіраваны? Чыста палітычны момант не выпадае тут разыгрываць. Мне здаецца, што калі б 26 красавіка ўсе газеты не хапаліся неяк узгадваць Чарнобыль, то беларускае грамадства ўжо забылася б на яго. Толькі СМІ прыцягваюць хаця б у гэты дзень увагу грамадства да згаданай праблемы. Нават смешна назіраць за дыскусіямі з уладамі — тым шляхам ісці ці іншым? Пытанне — куды ісці? Не ў сэнсе на Бангалор або ў цэнтр, а куды “Чарнобыльскі шлях” вядзе апазіцыю? І для мяне гэта абсалютна незразумела. Сэнс і мэты “Чарнобыльскага шляху” расплыліся. Яны не маюць выразнага фармату. А з іншага боку, я не гатовы зараз сказаць, што ён непатрэбны. Адмаўляцца ад яго сумленне не дазваляе. Яго трэба трансфармаваць, напоўніць нейкім іншым зместам. Але я на сённяшні час не ўddyляю, як “Чарнобыльскому шляху” зноў надаць тую сілу, якая была ў яго тады, калі ён з'явіўся ў канкрэтнай сітуацыі з канкрэтнай праблематыкай і канкрэтнымі задачамі. Хутчай за ўсё, паколькі ў палітычным календары апазіцыі 26 красавіка — адна з гадоўных падзеяў года, гэты дзень з календара выкраслены не будзе. Ён будзе міzarнець, пакуль нехта не прыдумае, чым яго напоўніць для грамадства. Актуальным, палітычным і маральным.

АЛЕСЬ БЯЛЯЦКІ, ПРАВААБАРОНЦА:

“ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ” НАБЫВАЕ ДРУГОЕ ДЫХАННЕ”.

— “Чарнобыльскі шлях” зусім не страціў вастрыні. Тым больш тому, што ў нас намічаецца будаўніцтва новай АЭС. І ўсё адбываецца вельмі непразрыста. Патрэбна ці непатрэбна нам свая атамная станцыя? Дзе яе будаваць? Усё выконваецца загаднымі метадамі. Таму “Чарнобыльскі шлях” зараз набывае другое дыханне. І зноў з таго, з чаго мы пачыналі, — гэта экалагічная бяспека ўсіх грамадзян Беларусі. Асноўны лозунг быў менавіта такі. Правядзенне першага “шляху” мела магутны рэзананс. За-

Ніхто дакладна не ведае, колькі ў Беларусі налічваецца чалавек, выступаючых супраць будаўніцтва АЭС

раз у мяне такое адчуванне, што патрэба ў ім набывае істотны штодзённы контэкст.

КАНСТАНЦІН ВАРАБ'ЁУ, ПРАДПРЫМАЛЬНИК:

“ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ” СТАЎ ГІСТОРЫЯЙ, ЯК САМ ЧАРНОБЫЛЬ”.

— Я не пайду на “Чарнобыльскі шлях”, бо ён, на маю думку, даўно страціў сваю актуальнасць. Усё, што робіць апазіцыя апошнім часам, яна робіць як пахаванне, як халтуры, а я не люблю хадзіць на пахаванні. Таму і не пайду. У званы б'юць, кудысьці ідуць. Як у Купалавым вершы: “Чаго ж захацелася ім?” Пры чым тут нацыянальныя сцягі? “Чарнобыльскі шлях” стаў такой жа са-май гісторыяй, як і Чарнобыль. А гэтыя ўсё кудысьці ідуць і ніяк не пахаваюць штосьці. Іншая реч — 3 ліпеня. Шчаслівия людзі цягнуць палку-сукаватку. Прыемна паглядзецы.

АНДРЭЙ ДЫНЬКО, ШЭФ-РЭДАКТАР “НАШАЙ НІВЫ”:

“ГЭТА ПАЛІТЫЧНАЯ ТРАДЫЦІЯ”.

— Мяне ў гэты дзень у сталіцы не будзе. Калі б я быў у Менску, то пайшоў бы, таму што палітычныя традыцыі маюць вялікае значэнне для ўмацавання нашай нацыянальнай адметнасці і альтэрнатывнага палітыкуму. І іх варта падтрымліваць.

УЛАДЗІМІР КОЛАС, ДЫРЭКТАР ГУМАНІТАРНАГА ЛІЦЭЯ:
“АКТУАЛЬНАСЦЬ НЕ СТРАЧАНА”.

— Нас вучылі, што праблема страчвае вастрыню і актуальнасць, калі яна вырашаецца. Паколькі гэта праблема не вырашана, то, безумоўна, яна застаецца і набывае яшчэ больш вастрыні і актуальнасці ў сувязі з перспектывай пабудовы ў нас АЭС. Гэта праблема нашай неабароненасці перад свавольствам улады, якая зноў убlyтвае нас у авантuru. Гэта надае, безумоўна, сённяшнім угодкам трагедыі асабліву вастрыню і актуальнасць. Я з задавальненнем пайшоў бы на “Чарнобыльскі шлях”, але буду ў гэты дзень у іншым горадзе Беларусі.

Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1

Як гэта адбылося? У 1987 годзе па загадзе Дзяржаграпрама БССР і Мінхлебапрадуктаў, інспіраваным з саюзнага цэнтра, для прыгатавання камбікорму для птушкі і свіней было скарыстана калія 1 мільёна радыектыўнага збожжа, парадку 200 тысяч тон хвойнай і касцявой муکі, нарыхтаваных у забруджанай зоне, звыш 52 тысяч тон касцей, атрыманых ад забою радыектыўнай свойскай жывёлы. Прыйгатаваны з гэтай сырэвіны камбікорм скормліваўся птушкам і свінням на ўсіх без выключэння птушкафабрыках і свінакомплексах.

Зямля аказалася забруджанай амаль усюды. Ежа ў сваёй пераважнай большасці была далёкая ад чысціні нават падчас росквіту "беларускага эканамічнага цуду". Радыенукліды і цяпер трапляюць у арганізмы мільёнаў беларусаў у небяспечных аб'ёмах. Аб наступствах гэтага "падарожжа" небяспечных рэчываў чытайте вышэй.

ТРАКТАРЫ ЦІ ЗДАРОЎЕ СОЦЕНЬ ТЫСЯЧ?

Нехта можа запытацца: навошта гэтымі рэчывамі, якія ніхто не бачыць і не чуе, тлуміць галаву грамадскасці падчас жорсткага эканамічнага крызісу? Сапраўды, навошта? Трэба спачатку вызначыцца, што нам важней —прададзены трактары і самазвалы ці ўратаванае здароўе, а падчас і жыццё соценъ тысіч людзей, асабліва маленьких беларусаў.

Да таго ж, як сведчыць акадэмік Нікітчанка, выдаткаў на

У Светлагорску адбыўся суд па справе, аналагай якой, напэуна, у краіне пакуль не было, расказвае [regionby.org](#). Хоць падкажы Разанаву ды здымай па ёй «Іронію лёсу-3».

20-гадовы хлопец у навагоднюю ноч уварваўся ў праукратуру, а затым збіў міліцыянта і разбіў міліцэйскую фотакамеру. Грамадзянін патлумачыў: з'яўляючыся нецвярозым, ён меркаваў, што зайдзі пагрэцца ў пад'езд дома, а міліцыя яму перашкаджала.

Кампанія моладзі пасля сустрэчы Новага года гуляла на Цэнтральнай плошчы. Адзін з хлопцаў, добра падвыпіўшы, згубіў у натоўпе сяброў. А тут і мароз даў пра

БЕЛАРУСАЎ СТАНЕ МЕНШ?

кардынальны перагляд чарнобыльскай палітыкі налічваецца не так ужо і шмат: "Трэба наўпраст перагледзець існуючыя падыходы да ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Гроши, якія накіроўваюцца на цяперашнія праграммы, цяжка называць сродкамі, якія эфектыўна выкарыстоўваюцца".

Паводле Нікітчанкі, трэба пачаць з асноў.

Па-першое, даследаваць усё дзіячае насельніцтва рэспублікі, а таксама жанчын дзетароднага ўзросту.

Па-другое, забяспечыць эфектыўны контроль усіх без выключэння прадуктаў харчавання як у асабістых падсобных гаспадарках, так і на дзяржпрадпрыемствах.

Па-трэцяе, арганізаваць вытворчасць умоўна чистых прадуктаў на забруджаных тэрыторыях.

Па- чацвёртае, стварыць рэальную сістэму медыцынскага маніторынгу стану здароўя кожнага паціента на прадмет наяўнасці ў яго арганізме радыектыўных рэчываў.

Па-пятае, арганізаваць вытворчасць прэпаратаў, якія блакіруюць РР.

Ёсць яшчэ шмат пунктаў датычна новай канцепцыі змагання з чарнобыльскай навалай, але хоць бы гэтыя выкананы абысяжнай будучыні.

Як сцвярджае Іван Мікалаевіч, з пераглядам даўно састарэлай канцепцыі небяспечнага пражывання людзей на забруджаных тэрыторыях у цэлым пагадзіўся асобыня дэпутаты і Палаты прадстаўнікоў,

і Савета Рэспублікі. Але, вядома ж, не яны вызначаюць асноўныя напрамкі эканамічнай і сацыяльнай палітыкі краіны.

КОЛЬКІ ТАКІХ СТАРЫХ СЁЛ...

Два гады таму вядомы журналист **Анатоль Гатоўчыц** напісаў у "Труде" выдатны матэрыял пра Старае Сяло Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці, размешчанае ў зоне радыяцыйнага забруджання (5-10 кіоры). "Гады тры таму, знаёмчыся з аналізам праверкі новага ўраджаю на радыектыўнае забруджанне, зварнуў увагу на тое, што ў мясцовым жыце "вылез" стронцый — трэбя бэкэрэлі на кілаграм. Сумнівацца ў дакладнасці даследаванняў не выпадала: аналіз па дамоўленасці з камітэтам па сельскай гаспадарцы рабіла абласная санстанцыя — сур'ённая служба.

Быў бы гэты стронцый у

збожжы з Хойніцкага ці Брагінскага раёнаў — справа дзесятая: там не адшукаеш і кілаграма чыстага збожжа. Але тут, у дваццаці кілометрах ад абласнога цэнтра, на пароўнальнай "нябруднай" зямлі такія супрэзы — ужо занадта.

Жытам, ячмянём і цяпер у Старым Сяле засяваюць сотні гектараў..."

Паўтаруся, матэрыял пісаўся дзвягацытаму. Мы спеціяльна на пасправавалі даведацца, ці змянілася што ў гэтым Старым Сяле. Нам адказалі, што амаль нічога. Ва ўсякім выпадку, што тычыцца радыяцыйнай бяспекі. Нават лазню не пабудавалі, якую ў тых умовах існавання з'яўляеца прадметам жыццёй вай неабходнасці.

Як вы думаеце, колькі такіх матэрыялаў пра вёскі Гомельскай і Магілёўскай абласцей, якія найбольш пацярпелі ад Чарнобыля, можна напісаць і ў нашы дні?

ВІКТАР АЛЯШКЕВІЧ.

Такі "пейзаж" тыповы для Чарнобыльскай зоны.

ПАСВЯТКАВАЙ...

сябе знаесь. Да дома было далёка, таму вырашыў пагрэцца ў якім-небудзь пад'езде.

У Светлагорску на плошчу не выходзіць ніводны жылы пад'езд, затое ў адным з будынкаў месціцца праукратура. Менавіта туды каля пяці гадзін раніцы і сунуўся герой гэтай гісторыі, высадзіўшы уваходныя дзвёры. Прыйчым па кабінетах ён і не думаў хадзіць, а сціпла ўладкаваўся грэцца ў тамбуры.

Там яго і заспелі міліцыянты аддзела аховы, якія прыбылі на выклік сігналізацыі. Яны перадалі затрыманага следчай групе РАУС, што знаходзіцца тут жа на плошчы.

Тым часам грамадзяніну надакуыша сталаць прышпіленым кайданамі да кратай. І, як вынікае з матэрыялаў судовай справы, ён стаў выказваць сваю незадаволенасць, а затым разбіў акно праукратуры. Потым ударыў нагой аднаго з міліцыянтаў, ад чаго той выпусціў з рук лічбавы фатаапарат. Паводле даных РАУС, гэтая камера рамонту не падлягае.

У гэтай незвычайнай крымінальнай справе следства разбіралася больш за трэх месяцаў.

Паколькі матэрыяльны ўрон хлопец кампенсаваў, то суд вынес яму пакаранне ў тры гады абмежавання волі без накіравання ў выпраўленчую ўстанову.

MIKALAI MIKICICH.

Яшчэ ніколі падрыхтоўка да "Еўрабачання" не праходзіла ў нашай краіне так весела.

Паміж камандай беларускага ўдзельніка Пятра Ялфімава і Белтэлерадыёкампаніяй ідзе сапраўдная вайна. Не, нават "супервайна"!

Праблемы началіся з самага старту. Ялфімаў адмовіўся заключаць стандартны контракт, які БТ прымусіла падпісаць астатаціх паўфіналістаў нацыянальнага адбору. Тыя, даведаўшыся пра хітрыкі канкурэнта, абурыліся і зладзілі пікет пратесту ў будынку Белтэлерадыёкампаніі. Нягледзячы на тое, што акцыя была несанкцыянованай, на Акressіўна музыкаў не адвезлі. Але і хнае патрабаванне дыскваліфікацаць Ялфімава БТ не выканала.

Потым быў фінал, і галасаванне тэлегледачоў з практична зараміраваным вынікам. "Вы будзеце гарэць у пекле!", — выгукнула салістка гурта "Вечер у галаве" на адрас арганізатора конкурсу, даведаўшыся пра перамогу Пятра Ялфімава.

Але гэта быў толькі кветачкі. Ягадкі саспелі трохі пазней. Супрацоўніцтва Ялфімава з камандай БТ аказалася да такой ступені "плённым", што музыка вырашыў падзяліцца сваім "шчасцем" з журналістамі.

З мяне ніхто ніколі яшчэ так не здзекваўся, — жаліўся Пётр. Справа ў тым, што польскі рэжысёр Януш Юзэфовіч, якога Белтэлерадыёкампанія наняла дзеля стварэння шоу на "Еўрабачанні", пранавав прымасаваць да выкананіць

ПЕЦЯ І ГЕСТАПА

чатыры "крылы" — палотнішчы тканіны даўжынёй 5 метраў. "Выглядае гэта, як блыха на сцэне", — канстатавала Таццяна Касмачова, прадзюсер спявака.

Між іншым з Юзэфовічам у Ялфімава старая рахункі. Колісі музыка не прыйшоў кастынг на мюзікль "Прарок", пастаноўшчыкам якога быў якраз польскі рэжысёр. Таму нядзіўна, што адносіны не склаліся і гэтым разам. У выніку Юзэфовіч у размовах са спяваком і прадзюсерам рэгуляруна выкарыстоўваў слова "курва". І не толькі...

— Ён кричаў на нас з Печцам, лаяўся матам, — распавядае Касмачова. — Мы знялі ўсё гэта на відэа.

Не спадабаўся Пятру Ялфімаву і ўкраінскі рэжысёр Сямён Гораў, якога БТ вызначыла ў якасці пастаноўшчыка кліпа.

— Мы хацелі, каб атрымалася казка, а па здымках атрымалася гестапа! — абураецца спявак. — Pra мяне праста забыліся. Знялі толькі трэх буйных планы.

"Па-гестапаўску" сябе паводзілі і прадстаўнікі БТ. Адзін з іх, Дзмітрый Баранаў, заяўві Пятру Ялфімаву: "Ты наогул маўчы, ты павінен спяваць. Ты наогул расходны матэрый!"

— Тая хлусня, што сёння нас акружавае, высмактала з нас усю кроў, — падсумаваў музыка.

Гэтыя слова цалкам адпавядаюць харектарыстыцы

Пётр Ялфімаў абвясціў супервайну БТ

сітуацыі ў сучаснай Беларусі ўвогуле. А ты, Пеця, думаў, што ў казку патрапіў?

Пачуўшы абвінавачанні з вуснаў Ялфімава і Касмачовай, бэтэшнікі адказалі сваімі прэтэнзіямі. Маўляў, капрызы спявак не жадае прыслухоўвацца да сусветна вядомых спецыялістаў.

Помста ад БТ не прымусіла сябе доўга чакаць. 17 красавіка Ялфімаў планаваў выступаць у Лондане на UK Eurovision Preview Party. Аднак гэтая паездка, як і іншыя, запланаваныя ў межах проматура, адменена ў выніку скандалу паміж спяваком і Белтэлерадыёкампаніяй.

— Цяпер у нас ужо не праста вайна, а супервайна, і мы будзем ваяваць далей, — заяўвіла Касмачова "Беларускім навінам".

Тым часам шанцы Ялфімава на "Еўрабачанні" выглядаюць сімвалічнымі. У букмекерскіх рэйтывінгах прадстаўнік Беларусі займае адно з апошніх месцаў.

А лідзіруе яшчэ адзін беларус — Аляксандар Рыбак, які рэпрэзентуе Нарвегію. Менавіта ў гэту скандынаўскую краіну пераехаў яго бацькі з Мінска на пачатку дзесяцігоддзя гадоў мінулага стагоддзя. У выніку сёння Рыбак пазбаўлены шчасця супрацоўніцтва з Белтэлерадыёкампаніяй. Можа, менавіта таму букмекеры абяцаюць яму перамогу?..

А БТ і Ялфімаў, верагодна, застануцца ля разбітага карыта і будуць ківаць адно на аднаго.

ВАЛЯНЦІН СЫЧ.

ПЕРАСТАРАЎСЯ...

Каманда Гомельскай вобласці пад кіраўніцтвам Яўгена Лебедзева абыграла презідэнцкую дружыну. Учора трэнер застаўся без работы.

Назіральны савет жлобінскага хакейнага клуба "Металург", паводле паведамлення БелТА, прыняў рашэнне аб адтэрміновым скасаванні контракта з галоўным трэнерам каманды Яўгенам Лебедзевым, які ў цяперашнім сезоне прывёў дружыну да бронзавых медалёў адкрытага чэмпінату Беларусі па хакеі.

Дырэктар клуба Алег Багарад не стаў каменціраваць матывы такога рашэння і толькі дадаў, што імя новага наставніка "Металурга" стане вядома да канца красавіка.

Яўген Лебедзеў паабяцаў пракамен-

ціраваць сітуацыю пасля афіцыйнага рашэння аб адстаўцы. "Назіральны савет клуба на сваім пасяджэнні вырашыў сёння скасаваць са мной контракт, але дакумента, дзе была б указаны матывіроўка звольнення, у мяне на руках няма. Таму ад каментарыяў пакуль устрымаюся", — сказаў 49-гадовы спецыяліст.

Звольненне даволе нечаканае, бо з задачай на сезон — заваяваннем медалёў чэмпінату Беларусі — каманда, якую ўзначальваў Лебедзеў, справілася.

Аднак у мінулую выхадчыні каманда аматараў пад яго кіраўніцтвам абыграла

"непераможную" прэзідэнцкую дружыну. У Беларусі на такі дэмарш яшчэ ніхто не адважваўся, звычайна з Лукашэнкам усе гуляюць у паддаўкі. Яму на лыжнай трасе прайграюць прафесійныя лыжнікі, на хакейным полі — прафесійныя хакеісты. Як вынік, звольненне Лебедзева з асноўнага месца працы. Ці выпадкова гэта, застаецца толькі гадаць.

КАЛІ ПАДПІСВАЎСЯ НУМАР

Яўген Лебедзеў, галоўны трэнер хакейнага клуба "Металург" (Жлобін), наступнік учарашнікі інфармації аб звольненні застаецца на сваёй пасадзе.

Аб гэтым сёння заявіў дырэктар клуба Алег Багарад.

Паводле яго слоў, "ніякіх афіцыйных дакументаў аб зняцці галоўнага трэнера з пасады аформлена не было". Кантракт з Лебедзевым сапраўдны да 30 чэрвеня 2010 года.

Амаль палова чыноўнікаў, якія займаюць высокія дзяржаўныя пасады і маюць велізарны ўплыў на сучасную беларускую палітыку, нарадзіліся не ў Беларусі.

Выданне "Тут і цяпер" задалося пытаннем, што б гэта значыла.

АДКУЛЬ ВАШ РОД?

Дзяржсакратар Савета бяспекі, генерал, былы старшыня КДБ і кіраўнік Службы бяспекі презідэнта **Юрыя Жадобіна** нарадзіўся ў Днепрапятровску.

Цяперашні кіраўнік Камітэта дзяржаўнай бяспекі **Вадзім Зайцаў** нарадзіўся ва Украіне ў сям'і ваеннаслужчага.

Кіраўнік Службы бяспекі А.Лукашэнкі **Андрэй Уцорын** паходзіць з Пензенскай вобласці Расійскай Федэрэцыі.

Былы міністр унутраных спраў **Уладзімір Навумав** нарадзіўся ў Смаленску,

а цяперашні выконаючы абавязкі міністра ўнутраных спраў **Анатоль Кулішоў** нарадзіўся ў горадзе Алі-Байрамлы Азербайджанскай ССР.

Дарэчы, у гэтым жа славутым горадзе праішлі дзіцячыя гады яшчэ аднаго беларускага міністра — па надзвычайніх ситуацыях **Энвера Барыева**.

Міністр транспарту і камунікацый **Уладзімір Сасноўскі** нарадзіўся ў Маскве.

Міністр экономікі **Мікалай Зайчанка** нарадзіўся ў пасёлку Памежны Прыморскага краю (Расія).

Былы старшыня Памежнага камітэта, а цяпер амбасадар Беларусі ў Францыі генерал **Аляксандар Паўлоўскі** паходзіць з пасёлка Галіцына Адзінцоўскага раёна Маскоўскай вобласці.

Не вельмі любіць, калі гаворка заходзіць пра яго месца нараджэння, міністр замежных спраў Беларусі **Сяргей Мартынаў**, які нарадзіўся ў горадзе Ленінакан (Арменія).

Міністр архітэктуры і будаўніцтва **Аляксандар Селязней** нарадзіўся ў Калініградскай вобласці.

Брыгадай спецназа 3214 цяпер замест **Дзмітрыя Паўличэнкі** кіруе асецін **Юрый Караваў**.

У нас налічваецца шмат людзей з вялікімі пагонамі небеларускага паходжання. Злева: былы міністр МУС Уладзімір Навумав, справа: былы галоўны памежнік Аляксандар Паўлоўскі

РАКУРС

УЛАДЗІМІР МАКЕЙ СЯБРУЕ З УЛАДЗІМІРАМ ПУЦІНЫМ?

Адміністрацыяй презідэнта кіруе беларус па нацыянальнасці **Уладзімір Макей**. Паводле афіцыйных звестак, Уладзімір Уладзіміравіч нарадзіўся ў Гродзенскай вобласці. Аднак у адным са сваіх артыкулаў вядомы беларускі палітык **Зянон Пазыняк** пісаў пра Макея наступнае: "Макей праходзіў службу ў Савецкай Арміі ў 1982—1990 гг. у Вінсдорфе

каля Берліна. Там жа знаходзіўся штаб войскаў і працавала рэзідэнтура Першага ўпраўлення КДБ ССР (зневядная разведка), да якой меў дачыненне **Уладзімір Пуцін**. Тады ж быў завербаваны і Уладзімір Макей. Група "лейтэнантаў" збірала і апрацоўвала інфармацыю з усіх Еўропы. Макей быў у гэтай групе. Хутчэй за ёсё, у той час і адбылося знаёмства Макея і Пуціна. Апошні пра гэта не забыўся і ўспомніў у належны момант. Па адпаведных звестках, Макей быў прызначаны да "цела" Лукашэнкі з падачы Масквы і непасрэдна Пуціна".

Зянон Пазыняк лічыць, што ў нармальных дэмакратычных умовахэтнічны аспект ваўладзе не мае істотнага значэння.

"Але нават у дэмакратычнай сістэме не можа быць так, каб, напрыклад, нейкая нацыянальная група кіравала ўсім нацыяй і дзяржавай, тым больш каб уладу ажыццяўляла рэзідэнтура чужой дзяржавы, — выказвае свою думку Зянон Станіслававіч. — Сама дэмакратычная сістэма як прынцып улады аўтаматычна не дапускае такога збачэнства.

Рускі "гебізм", які вядзе палітыку, накіраваную на інкарпацыю, на аншлюс, захоп Беларусі, у канчатковым выпадку, зыходзячи з логікі элементарнага прагматызму, мусіць разглядаць кожнага беларуса як патэнцыяльнага ворага. Расейцы не могуць гарантаваць, што на нейкім этапе захопу нейкі беларус не кінецца на іх і не ашчэрыць зубы. Тому ствараюцца гарантывы выніковасці дзеянняў. Усё, як па законах ваеннага часу.

Расейцы не збіраюцца скідаць Лукашэнку. Яны толькі шматкроць умацоўваюць свой уплыў і кантроль над ім, у адпаведнасці з разгортваннем новага плана".

Аднак некаторыя экспер-

ЭКСПЕРТЫЗА

ЦІ МОЖА АБАРАНІЦЬ НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ ІНТАРЭСЫ БЕЛАРУСЫ ТОЙ, ХТО НАРОДЖАНЫ Ў ІНШАЙ КРАІНЕ?

На гэтае пытанне адказвае аўтар бестселяра "Адкуль наш род", пісьменнік і гісторык **Уладзімір Арлоў**.

— У свой час Уінстан Чэрчыль казаў пра тое, што ў Брытаніі няма і не можа быць заўсёдных сяброў, але ёсць і павінны быць заўсёдныя нацыянальныя інтарэсы. Ці могуць абараніць нацыянальныя інтарэсы беларусаў і Беларусі людзі, якія не з'яўляюцца па нацыянальнасці беларусамі і нарадзіліся не тут? Я лічу, што могуць. Але пры адной умове: калі яны адчуваюць сябе грамадзянамі нашай краіны, калі ведаюць гісторыю, культуру, мову гэтай краіны. І калі яны знаходзяцца не ў службовай камандзіроўцы ў сваіх міністэрскіх фатэлях...

ты не пагаджаюцца з даволі рэзкай ацэнкай Зянона Пазыняка, які працяглы час знаходзіцца за мяжой, і кажуць, што Уладзімір Макей быў адным з першых кіраўнікоў Адміністрацыі прэзідэнта Беларусі, які на публіцы загаварыў пабеларуску. Расказваюць, што і падчас прыватных сустреч з беларускамоўнімі людзьмі Макей стараецца размаўляць выключна на мове. Акрамя таго, ідэя стварэння Грамадска-кансультатыўнага савета пры прэзідэнцкай адміністрацыі, куды ўпершыню за апошнія гады ўвайшлі асобныя знакавыя фігуры беларускай нацыянальна ангажыраванай інтэлігенцыі, таксама належыць гэтаму на сённяшні дзень вельмі ўплывоваму палітыку.

АНДРЕЙ ГЛАДКЕВІЧ,
спецыяльна
для svabodaby.net.

ГЕНІЙ АДАМОВІЧА

Ён прадбачыў Чарнобыль і прадказаў наступствы трагедыі

Алесь Адамовіч ва ўсім, за што ні браўся, быў першаправодцам. Першым у Беларусі ўзняў атамную проблему яшчэ за 5 гадоў да Чарнобыля. "Адным з першых у свеце рэальна асэнсаваў і ацаніў маштабы найбуйнейшай тэхнагенной катастрофы XX стагоддзя, яе наступствы для лёсай ягонай роднай зямлі і нашай планеты", — пісаў расійскі акадэмік, прэзідэнт Курчатавскага інстытута Яўген Веліхаў. Потым першым ці не ў адзіночку кінуўся змагацца з камуністычнай сістэмай, каб паведаміць судычыннікам страшную праўду, якую ад іх хавалі: з 350 умоўных хірасімскіх бомб 300 упалі на Беларусь.

Алесь Адамовіч пачаў думыць пра атам яшчэ ў 1981 годзе. "На планете няма надпісу на неіхіх дзвяграх: "Запасны выхад". Не будзе куды бегчы ў выпадку ядзернага пажару", — чытаем у ягоным нататкі "От не убий человека до не убий человечество". У 1985-м ён складае "Катехізис ядернога века", які і сёння гучыць востра і надзённа.

У ноч на 21 красавіка 1986 года Алесь Адамовіч, яшчэ нічога не ведаючы, ляцеў на самалёце з Мінска ў Жалезнаводск. А ўжо 7 траўня ён адказваў на ліст свайго сябра Васіля Быкава: "Дарагія пачярпелія — Васілёк, Ірына і ўесь народ цяпер ужо двойчы хатынскі! Ці так: хатынскі і плюс хірасімскі... Я павінен ехаць да навукоўцаў у Москву. Цікава з запытацица ў высакалобых: адказвае ці не адказвае

ДАРЭЧЫ

АДАМОВІЧ ПІСАЎ ДЛЯ ГАЛІВУДА

У 1987 годзе Адамовіч скончыў сцэнар для мас-тацкага фільма "...Імя сей звізде Чарнобыль", рэжысёрам якога мусіў стаць вядомы амерыканскі спецыяліст Стэнлі Крамер. Стужку ўзялася здышаць кінакампанія *Columbia Pictures*. Амерыканцы зацвердзілі тэкст, але ў Крамера (яму тады было за 70) нешта здарылася ў сям'і, і праект так і застаўся неажыццёўлены.

Шкада, бо мог атрымацца эпахальны фільм, які данёс бы да чалавецтва маштаб аварыі і бяду беларускага народа.

навуковец-фізік, хімік і г.д., калі яго небяспечную штучку даводзіць, рэалізуе безадказна п'яны "дзядзьзька Вася"? Думаю, што яны ў адказе".

Адамовіч вяртаецца дадому, сустракаецца з навукоўцамі ў Мінску і ў Маскве, здабывае і аналізуе засакрэчаную інфармацыю аб наступствах аварыі на ЧАЭС. Ягоная мэта — як мага хутчэй данесці жахлівія факты да грамадскасці.

1 чэрвеня 1986-га Алесь Адамовіч прывёз асабісты ліст генсеку ЦК КПСС Міхailу Гарбачову: "Не будзем шумець "на ўсю Еўропу", але ж мы разумеем, что Беларусь перажывае нешта супастаўляльнае толькі з яе трагедыяй у гады мінулай вайны. Пад пытаннем само існаванне (фізічнае) 10-мільённага народа. Радыяцыя ўдарыла найперш па нашай рэспубліцы". Зварот разглядалі на Палітбюро, і ўжо праз два дні ў Мінск прыбыла дэлегацыя маскоўскіх спецыялістаў. Але БССРаўскі партактыў вырашыў праблему па-свойму.

"Таварыши Слюнькоў (першы сакратар ЦК КПБ), Барташэвіч (другі сакратар ЦК КПБ), Кавалёў (старшыня Саўміна БССР) проста-такі сценку выбудавалі супраць усякай дапамогі рэспубліцы... Калі кіраўнік УССР і БССР паклікалі ў Москву, Ляшко (украінскі прэм'ер) паўтары гадзіны енчыў і плакаўся, як у іхусе кепска і трэба ім дапамагчы. А наш Кавалёў за дзесяць хвілін скончыў справаздачу. Мікалай Іванавіч Рыжкоў (старшыня Саўміна СССР і Камісіі па Чарнобыли) паляскаў яго па плячы:

Алесь Адамовіч (злева) і Васіль Быкаў заўсёды перажывалі за лёс Беларусі

"Вось, вучыцца ў беларусаў", — прыгадваў Адамовіч.

Літаратара-мысляра, які дабіваўся, каб паймільёна чалавек тэрмінова адсялілі з забруджанай зоны, авбінавацілі ў "пацифізме, паникерстве, святотатстве и кликушничестве", прымусішы з'ехаць з Беларусі. Часопіс "Політыческий собеседник" тады пісаў: страшней ворагаў пераходы за Адамовіча і Быкава няма. Пазбавіліся сваіх месцаў і аднадумцы, якія забяспечвалі Адамовіча сакрэтнай інфармацыяй, — дырэктар Інстытута ядзернай энергетыкі Васіль Несцярэнка, прэзідэнт Акадэміі навук Мікалай Барысевіч і сакратар ЦК КПБ па ідэалогіі Аляксандар Кузьмін.

Ягоны першы «чарнобыльскі» артыкул у прэсе выйшаў толькі праз трэх гады пасля катастроfy — раней не дазвалялі.

"Бацька раней за іншых пабудаваў лагічны ланцуг "Куррапаты — Хатынь — Чарнобыль", — кажа дачка літаратара, складальніца кнігі «...Імя сей звізде Чарнобыль» (2007) Наталля Адамовіч. — "Вінаватых Чарнобыля трэба судзіць, — пісаў ён. — Непазбежны экалагічны Нюрнберг, бо калі не спыніць гэтую безадказнасць, кругавую паруку і вялікую хлусню на ўсіх узроўнях, мы не ўратуемся ні ад

Чарнобыля, ні ад непазбежных новых катастроф".

Пасля Чарнобыля Адамовіч дапускаў будаўніцтва атамных станцый толькі пад скальнымі грунтамі (проект Сахараўа), а паратунак чалавецтва бачыў у альтэрнатыўнай энергіі, якая не атручвае і не разбуряе на-вакольнае асяроддзе.

— Упэўнена, бацька быў бы супраць цяперашняга будаўніцтва ў Беларусі АЭС. Ён быў перакананым праціўнікам "мінага атаму" і лічыў, што пакуль навука не дасягне новага ўзроўню бяспекі, будаўніцтва АЭС трэба забараніць, — дзеліцца Наталля Аляксандраўна. — Сёння, калі атам трапіў у рукі недэмакратычных рэжыму, ўсё, пра што пісаў бацька, як ніколі актуальна. Веліхаў аднойчы сказаў мне: "Памёр Адамовіч, і ў свеце не стала чалавека, які бы змагаўся за нашу будучыню".

"Чарнобыль не ззаду, ён наперадзе. Нам жыць і жыць (і паміраць) побач з ім дзесяцігоддзі, стагоддзі нават пасля таго, як усе блокі чарнобыльскага "мільённіка" прыбяруць з вачай. Цяпер Чарнобыль у гле-бах, у вадзе, у продуктах харчавання. Потым ён выяўляецца сябе будзе праз гены — цягам стагоддзяў", — па-прапарочы пісаў Адамовіч амаль два дзесяцігоддзі таму.

ЯЗЭП ШЧАБЛОУСКИ.

Спіс прадпрыемстваў, якія вымушаны скарачаць працоўны цыкл, а значыць, і колькасць працуючых, павялічваеца ў Магілёве амаль кожны тыдзень.

Людзі, якіх гэта закранае, пераходзяць у падзабыты за апошнія гады разрад беспрацоўных. На першы погляд, шанцуе тым, каго бяруць на ўлік у службе занятасці насельніцтва. Маўляй, тут чалавеку і дапамогу грашовую выплачваюць (пры выкананні, канешне, пэўных працоўных абязвязкаў, то бок удзелу ў так званых грамадскіх работах), і месца магчымай далейшай працы яму шукаюць. Аднак на практыцы гэтыя людзі сутыкаюца з новымі проблемамі.

Тратуарную дарожку ад прыпынку тралейбуса, які спыняецца за два кварталы ад будынка магілёўскай гарадской службы занятасці насельніцтва, да дзвярэй гэтага офіса інжынер-тэхнолаг Васіль Ліпскі вывучыў да апошняй выбайні. За ўесь час свайго знаходжання на ўліку (дарэчы, з перапынкамі, бо закон не дазваляе знаходзіцца на ўліку больш як паўгода) ён ніколі не атрымліваў прапановы, якая б адпавядала яго ранейшаму сацыяльна-прафесійнаму статусу і двум дыпломам аб вышэйшай адукацыі. Практична ён самастойна знаходзіў сабе працоўны занятак.

Ратавацца ад беспрацоўя пакуль можна ў лягасах

Дапамагала ў гэтым салідарнасць былых калег, якія самі яшчэ зусім нядаўна займалі прыстойныя “адміністрацыйна-вытворчыя” пасады на розных прадпрыемствах. Дарэчы, спадар Васіль ў гадоў таго пракацаў намеснікам дырэктара вытворча-камерцыйнага прадпрыемства, але з прычын пастаяннага ціску з боку дзяржаўных канкурэнтаў прадпрыемства было вымушана закрыцца. Спадар Ліпскі не выключае, што гэты ціск усё яшчэ мае сваю інерцыйную сілу, бо ніводная вакансія, абліцаваная яму праз службу занятасці, не аказвалася потым на тым ці іншым прадпрыемстве сапраўды свободнай. Кожны раз яму альбо казалі, што ён

спазніўся (“дзе ж вы былі ўчора?”), альбо абліцавалася памылкай. Нават зворт да презідэнта краіны пакуль нікага становчага выніку ў працаўладкаванні спецыяліста не даў — В.Ліпскому патлумачылі, што “ваша заява разглядаецца і будзе ўлічана”.

Таму візіты ў службу занятасці для В.Ліпскага носяць збольшага, так бы мовіць, рытуальны характар. Апошнім часам ён нагадаў пра сябе пасля таго, як нядаўна вярнуўся з РФ, дзе працаў у далёкай Цюмені. Не ўдалося яму стаць на ўлік і ў якасці беспрацоўнага ў недалёкім ад нас Смоленску. Дарэчы, афіцыйна гэта магчыма — жывём у “саюзнай дзяржаве”. Але на практыцы

патрабуеца прайсці вельмі складаную рэгістрацыю ў адпаведных эміграцыйных ведамствах. А на гэта ў людзей ўжо бракуе энергіі, часу і сродкаў.

На момант, калі пішацца гэты матэрыял, спадар Ліпскі чакае сезоннага набору рабочых у Магілёўскі лягас. Летасць з сябрамі яму ўжо шанцавала тут папрацаўца пад навядзеннем парадку ў лесе, іншымі словамі, на некваліфікаванай працы, але затое яна “па-людску” аплачвалася. Цяпер разам з ім гэтай працы чакаюць усё больш новых знаёмых “па няшчасці”, якія раней былі дырэктарамі ды галоўнымі інжынерамі на магілёўскіх прадпрыемствах. Галоўнае, што гэтыя людзі не цураюцца фізічнай працы і заўсёды здольныя прапанаваць якое-небудзь эфектыўнае рэшткі.

Шкада, зразумела, што і гэтая праца не будзе пастаяннай. Але усё ж лепш так, чым спадзеў на “грамадскія работы”, за якія праз службу занятасці людзям плацяць літаральна капейкі.

А сёння служба занятасці нават і не абвяшчае пералік грамадскіх работ, бо ў яе “сваіх” беспрацоўных хапае, каб яшчэ пра “чужых” клапаціца.

ГЕНАДЗЬ ВАЙТОВІЧ

рэальную і прадуманую канцепцыю перадолення крызіснага становішча ў эканоміцы, выкананне якой не рызыкуе закрануць ці тым больш паставіць пад пагрозу сувэрэннае існаванне краіны. Зазначым, што АДС, напрыклад, пропанавалі сваю падобную праграму тады, калі свядомая і ангажыраваная ў палітычнае жыццё частка грамадства ўжо практычна перастала яе чакаць.

Другая адметнасць форуму новых беларускіх лібералаў, на якую звярнулі ўвагу ўсе назіральнікі, госці і журналісты, праявілася ў тым, што аўдыторыя з'езда была відавочна маладой. Пры гэтым гаворка не ідзе пра моладзевае палітычнае ці грамадскае ўтварэнне як такое. Гаворка ідзе пра партыю, якая не мае афіцыйнай рэгістрацыі некалькі гадоў, аднак здолела прыцягнуць да сябе шмат моладзі, якая пазбягае палітычных крайнасцей, але гатова цвёрдага адстойвацца ліберальныя каштоўнасці, шырокая распаўсюджаная сёння ў цывілізаваным свеце.

ВІКТАР АЛЯКСЕЕЎ.

НОВАЯ ПАРТЫЯ – НОВАЯ...

Напрыканцы мінулага тыдня ў Магілёве прайшоў установачны з'езд Партыі свабоды і прагрэсу.

Больш за 70 дэлегатаў з усіх рэгіёнаў краіны, што сабраліся ў Магілёве, выканалі спадзеў на тое, што іхная чацвёртая спроба за апошнія 6 гадоў атрымліваў дзяржаўную рэгістрацыю нарэшце ўянчаеца поспехам. Пэўнага аптымізму ў гэтым сэнсе надалі ўдзельнікам форуму вітальныя выступы старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі “Народная Грамада” і сустаршыні кааліцыі “За ўсходнюю Еўропу” Міколы Статкевіча і лідэра грамадскага руху “За Свабоду” Аляксандра Мілінкевіча. Абодва дзеячы, як вядома, з пэўнай прыхильнасцю стаяцца да працэсу лібералізацыі, што ідзе апошнім часам у краіне, і не адчуваюць рэўнасці да ўзінкнення новых палітычных ці грамадскіх плыніяў і структур, калі яны

дэкларуюць і рэальна стаяць на прынцыпах незалежнасці краіны, дэмакратыі і еўрапейскага шляху ды Беларусі.

У выступе **старшыні аргкамітэта пастварэнні Партыі свабоды і прагрэсу Уладзіміра Навасяды** (пазней абранага з'ездам старшынёй яе Палітсавета) таксама прагучаў пералік палітычных паплечнікаў (за дуккі ў гэтым сэнсе цвёрда вынесены толькі ПКБ, не гаворачы пра КПБ, а таксама “ліберальныя дэмакраты” сп. Гайдукевіча). Ён агучыў асноўныя прынцыпы ўнутранага жыцця партыі і яе дзейнасці ў народных асяродках. Партия, напрыклад, адразу смела абвясціла пра свой намер пропанаваць

Газеце "Комсомольская правда в Белоруссии" не пашанцевала з географіяй. Калі б яна называлася, скажам, "КП в Вологодском крае" ці "КП на Кубани", у выданні не ўзнікала б, прынамсі, ніякіх проблем з беларускай мовай. А тут яна, як сказаў бы Маякоўскі, "существует и ни в зуб ногой!"

Не тое, каб у рэдакцыі "КП" зусім адмаўлялі існаванне беларускай мовы, але ставяцца да гэтага крыўднага факта з нязменнай іроніяй.

Напрыклад, чалавек зрабіў цяжкую і карысную працу — склаў слоўнік скурных і венерычных захворванняў на роднай мове. У звычайных выпадках (у нармальных краінах) такога чалавека адзначаюць, шануюць, у рэшце рэшт, запрашаюць даць інтэрв'ю. У "КП у Беларусі" паведамленне пра такога чалавека друкуюць пад рубрыкай "Людзі, якія нас здзвілі". У нататцы "Лекар-паліглот" (нумар за 16 красавіка гэтага года) пра аўтара слоўніка нічога не гаворыцца акрамя таго, што ён гамяльчанін. Далей цытую на мове арыгінала: "Читаем: герпес — "вогнік", гонорея — "вурэпель", сифіліс — "пранцы". Автор надеется, что словарем станут пользоваться и врачи-профессионалы. А если кто и забудет мову, то не стыдно и спросить: "Извините, пациент, как сифилис на вашем языке?"

Варта нагадаць мовазнаўцам з "КП", што ў рускай мове "сіфіліс" мае яшчэ іншую на-

ІРОНІЯ "КП" альбо "Каб на цябе пранцы!"

"Товарыщ Сталин!
Вы большой учёный,
В языкоизнании познали толк".
Юз Аляшкоўскі

Прыспей час узяцца за падручнікі

зву — "французская хвароба". Слова "пранцы" таксама пайшло ад слова "француз". (Хутчэй за ёсё, з часоў напалеонаўскага нашэсця). Вядомы народны праклён: "Каб на цябе пранцы!"

Можна, канечно, не ведаць беларускіх назваў у медыцыне, напрыклад, што "туберкулёз" па-беларуску будзе "сухоты", а "желудок" — "страйнік". Лекар ёсё адно заўсёды зможа паставіць дыягназ, хоць бы на лаціне.

Не зусім зразумела, што выклікала здзіўленне і іронію аўтара нататкі. Тоє, як гучыць некаторыя, незнамыя яму беларускія слова? А слова "wlak", "vozidlo", "letadlo", "mrakodrap" (аналаг беларускага "хмарачоса") не падаюцца смешнымі? Між тым гэта літаратурныя слова сучаснай

чэшскай мовы. У XIX стагоддзі, дарэчы, чэхам давялося цалкам ствараць прафесій-

ФОТАФАКТ

Вясна прыйшла!

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ ЧЫТАЦЬ НАШУ ГАЗЕТУ Ў ІНТЕРНЕЦЕ І Ў PDF-ВЕРСII,
ЗАХОДЗЬЦЕ НА САЙТ [WWW.SVABODABY.NET](http://www.svabodaby.net).**

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ АТРЫМЛІВАЦЬ PDF-ВЕРСIU ГАЗЕТЫ,
ПАВЕДАМЦЕ НАМ НА E-MAIL info@svabodaby.net ВАШ ЭЛЕКТРОННЫ АДРАС.**

Заснавальнік ТАА "Тут і цяпер"

Галоўны рэдактор А. Уласаў (email: info@svabodaby.net)

Адрас г. Мінск, вул. Касцюшкі, 18

Падпісана ў друку 21:55 22.04.09

Тыраж 299 экзэмпляраў